

обліку є проблемою, яку потрібно вирішувати, щоб побудувати єдину інтегровану систему бухгалтерського обліку.

Перелік посилань:

1. Заокіпна Н. С. Удосконалення обліку готової продукції та її реалізація URL: <http://intkonf.org/zaokipna-ns-udoskonalennya-oblikugotovoyi-produktsiyi-ta-yiyi-realizatsiyi/> (дата звернення: 26.09.2022)

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА ІНФОРМАЦІЄЮ ПРО ЗАПАСИ У ВІДПОВІДНОСТІ ДО МІЖНАРОДНИХ ТА НАЦІОНАЛЬНИХ СТАНДАРТІВ ОБЛІКУ

*Воляник Г.М., канд. екон. наук, доцент
Національний лісотехнічний університет України, м. Львів*

Україна невпинно інтегрується до європейської спільноти гармонізуючись з сучасними економічними відносинами. Саме тому виникла нагальна необхідність адаптації вітчизняного обліку з міжнародними стандартами обліку та звітності, що зумовило низку новітніх заходів модернізації нормативного та методичного характеру. Сучасна система менеджменту вимагає підвищення якості та достовірності обліково-аналітичного забезпечення для потреб управління на основі отриманих аналітичних оцінок та висновків щодо раціональності використання запасів [6].

Зважаючи на те, що ефективність діяльності суб'єкта господарювання значною мірою залежить від його забезпеченості предметами праці, то у сучасних економічних реаліях обліково-аналітичне забезпечення системи менеджменту інформацією стосовно запасів має неабияке значення. Особливої актуальності набуває необхідність достовірної оцінки ефективності використання запасів у відповідності до Міжнародних та Національних стандартів обліку.

Запаси посідають чільне місце серед об'єктів обліку на підприємстві, оскільки ефективність їх використання безпосередньо впливає на швидкість обороту вкладеного капіталу і відповідно на прибуток суб'єкта економіки [7].

Не зважаючи на те, що Національні стандарти обліку побудовані на основних положеннях Міжнародних стандартів, існує низка розбіжностей у термінології та методах оцінки запасів.

Для обліку запасів у більшості європейських країн використовують МСБО 2 «Запаси», а у вітчизняному обліку цей вид активів оцінюють та обліковують згідно з НП(С)БО 9 «Запаси». МСБО 2 та НП(С)БО 9 містять низку спільних та відмінних рис.

НП(С)БО 9 декларує, що запасами вважаються активи, які утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством [9].

Основною відмінною рисою в обліку запасів є те, що у відповідності до українського законодавства до моменту переходу права власності на запаси, їх облік відрізняється від обліку запасів, на які підприємство вже має права. Якщо матеріальні цінності, що надійшли на підприємство, ще не є власністю підприємства (наприклад, без супровідних документів), то у такому випадку вони обліковуються на позабалансових рахунках. За правилами Міжнародних стандартів запаси активами незалежно від права власності і обліковують їх на балансі підприємства. МСБО 2 «Запаси» декларує, що у фінансовій звітності слід розкривати загальну балансову вартість запасів та балансову вартість згідно з класифікаціями, прийнятими для суб'єкта господарювання (табл. 1).

Таблиця 1

Класифікація запасів у відповідності з МСБО 2 «Запаси» [5]

№ з/п	IAS 2 «Inventories»	МСБО 2 «Запаси»
1	Merchandise	Товари
2	Productionsupplies	Виробничі запаси
3	Materials	Матеріали
4	Work in progress	Незавершене виробництво
5	Finished goods	Готова продукція

Як можемо спостерігати, у МСБО 2 «Запаси» не виділено в окрему групу малоцінні та швидкозношувані предмети. Згідно з даним міжнародним нормативним документом з ведення бухгалтерського обліку, до запасів підприємства в цілому належать:

- товари, що були придбані та утримуються для перепродажу;
- готова вироблена продукція або незавершене виробництво суб'єкта господарювання;
- основні та допоміжні матеріали, призначені для використання в процесі виробництва [7].

У сучасних умовах турбулентності ринку вартість запасів постійно змінюється (зростає) і тому особливого значення набуває оцінка запасів, яка впливає на формування собівартості продукції, товарів, робіт і послуг. Необхідність визначення реальної вартості запасів спонукає бухгалтерів дуже серйозно підходити до обрання методики оцінки запасів, оскільки вона є важливою передумовою ефективної діяльності підприємства. Дослідження альтернативні підходи до оцінки запасів за національними та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку, дають підстави стверджувати про існування певних неузгодженостей у формуванні вартості запасів при надходженні, вибутті, на дату балансу. Для всіх одиниць запасів бухгалтерського обліку, які мають однакове призначення й однакові умови використання, застосовується тільки один із наведених методів [7].

Сучасні комп'ютерні технології обліку запасів дозволяють максимально швидко застосовувати всі методи оцінок і обирати найоптимальніший з них. Аналізування переваг і недоліків застосування кожного з методів оцінки руху запасів в умовах турбулентності ринку, внаслідок чого виникають коливання (в основному зростання) цін, оцінка запасів за вартістю їхнього придбання не є об'єктивною. З огляду на це, світова практика обліку і звітності виробила дієві способи розв'язання цієї проблеми. Для збереження об'єктивності оцінки запасів у нестабільних цінових умовах, пропонується оцінювати запаси за правилом найнижчої оцінки. Застосування такої оцінки дозволяє дотримуватися принципу обачності, тобто оцінити та відобразити в обліку запаси за найменшою з двох вартостей: ринковою (справедливою) або собівартістю. Облікова практика засвідчує, що первісна вартість запасів у більшості випадків не збігається з чистою вартістю реалізації.

Для того, щоб запаси були відображені об'єктивно, необхідно періодично переглядати їх облікову оцінку. Але тут виникає кілька проблемних питань:

- у НП(С)БО 9 не передбачено окремої бухгалтерської процедури – дооцінки запасів (з метою уникнення завищення вартості активів);

- методика включення транспортно-заготівельних витрат до первісної вартості виробничих запасів.

З огляду на те, що обліково-аналітичне забезпечення є важливою складовою ефективної системи менеджменту підприємства, необхідно усунути такі методичні неузгодженості у практиці обліку запасів:

- окреслити порядок облік запасів, які не приносять економічних вигод у процесі господарювання тривалий час (більше року) та не можуть бути реалізовані у зв'язку з відсутністю попиту на них;

- урегулювати фінансовий облік запасів, які надійшли на підприємство на безоплатній основі і не використо-

вуються у процесі господарської діяльності, тобто також не приносять економічної вигоди підприємству;

– уточнити критерії обліку тари (як об'єкта виробничих запасів).

В умовах гармонізації бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів застосування МСФЗ в якості альтернативної системи бухгалтерського та фінансового обліків і звітності зростає. Процес гармонізації Національних стандартів у сфері оцінки, фінансового обліку та аудиту з Міжнародними стандартами безперервний. Ефективність управління запасами значною мірою залежить від достовірності обліково-аналітичного забезпечення.

Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління запасами має відбуватися у такому керунку:

– спрощення оформлення операцій, пов'язаних з рухом запасів;

– відстеження своєчасного та ефективного проведення інвентаризацій та контрольних перевірок;

– удосконалення методології фінансового обліку запасів;

– оснащення складських приміщень вимірювальними приладами у достатній кількості;

– визначення оптимальної потреби у виробничих запасах та оцінка їх раціонального використання.

Для поглиблення співпраці з іноземними партнерами нам необхідно усувати протиріччя та відмінності між Національними та Міжнародними стандартами обліку запасів.

Перелік посилань:

1. Податковий кодекс України : Закон України від 02 груд. 2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 лип. 1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-1>.

3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» : затв. наказом М-ва фінансів України від 20 жов. 1999 р. № 246 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99/ed20201103#top>.

4. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів : затв. наказом М-ва фінансів України від 10.01.2007 р. № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002201-07#Text>.

5. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 (МСБО 2). Запаси : редакція від 30.06.2017. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/mul17029?an=278&ed=2021_02_16.

6. Воляник Г. М., Шутка С. Є., Колінько Н. І. Аналіз забезпеченості основними засобами та управління ефективністю їх використання суб'єктом господарювання державного сектору. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2021. Т. 31, № 6. С. 68-73.

7. Зоря О. П., Максименко І. Я., Добренька Я. О. Особливості обліково-аналітичного відображення виробничих запасів за національними та міжнародними стандартами в системі управління підприємством. *Економіка та держава*. 2016. № 8. С. 116-118.

8. Малютяк С. Облік запасів: деякі нюанси застосування П(С)БО та МСБО. *Аудитор України*. № 7-8 (236-237). 2015. С. 50-53.

ВИЗНАЧЕННЯ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTI У НАЦІОНАЛЬНИХ І МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТАХ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Дорошенко М.А., здобувач вищої освіти

Уламбаяр Ц., здобувач вищої освіти

Болорхуу Т., здобувач вищої освіти

*Науковий керівник: Болдовська К.П., канд. екон. наук, доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Дебіторська заборгованість виникає між контрагентами у процесі виконання договірних відносин та в ході розрахункових операцій. Виникнення заборгованості пов'язане з тим, що одночасне виконання обома сторонами зустрічних зобов'язань за договором відбувається вкрай рідко: як правило, спочатку свої зобов'язання виконує одна зі сторін, внаслідок чого у неї виникає право вимоги компенсації за заборгованістю, яка виникла в обумовленій договором формі, а в іншій – обов'язок оплатити (погасити) цю заборгованість. Тобто в бухгалтерському обліку у першої сторони у складі господарських засобів виникає актив у вигляді забор-